

دلبر و کوشکی

تلاش برای جلوگیری از انقراض یک گربه سان ناب ایرانی

یوزهای آفریقایی به سمنان می‌رسند؟

گزارش

زهراکشوری

دبیر گروه زیست بوم

سازمان حفاظت محیط‌زیست برای ادامه نسل یوزپلنگ ایرانی در اسارت، چاره‌ای ندارد جز آنکه به سراغ یوزهای نر آفریقا برود. «سعید یوسف‌پور» مدیرکل حفاظت محیط‌زیست سمنان به «ایران» می‌گوید: «تعداد یوزهای نر شناخته‌شده در طبیعت ایران آنقدر کم است؛ که اصلاً نمی‌توان روی زنده‌گیری نر یوز از طبیعت حساب کرد.» حساب‌و‌کتاب‌های او می‌گوید تنها دو یوز نر در میان یوزهای شناسنامه‌دار کشور قرار دارند. شینا انصاری رئیس سازمان حفاظت محیط‌زیست کشور چندی پیش تعداد یوزهای آسیایی در جهان را ۱۷ فرد اعلام کرد. یوسف‌پور احتمال می‌دهد در نهایت ۳۰ فرد یوزپلنگ در ایران وجود داشته باشد. ایران آخرین زیستگاه سریع‌ترین گربه‌سان جهان در میان ۴۴ کشور آسیایی است.

تعداد یوزهای در اسارت

آذر، توران، دلبر و ابریشم، چهار یوز ماده‌ای هستند که سرنوشته آنها را از طبیعت ایران جدا کرد و به پروژه تکثیر در اسارت در توران آورد. از میان این ۴ فرد ماده، سن «دلبر» بالاتست و همین محدودیت سنی او را از پروژه تکثیر کنار می‌گذارد. او اولین یوز ماده‌ای بود که وارد پروژه تکثیر در اسارت شد. سازمان حفاظت محیط‌زیست پیوز نری به نام «کوشکی» را از میاندشت خراسان شمالی به تهران آورد و دلبر را هم از سمنان به پارک پردیسان برد. دلبر و کوشکی همخانه شدند تا از رهگذر جفتگیری آنها نسل یوز ایرانی در اسارت ادامه یابد. پروژه موفق نبود. سازمان حفاظت محیط‌زیست تصمیم

ایران، شانس مادر شدن ندارد

سازمان حفاظت محیط‌زیست هم هرگز به این سؤال که آیا سزارین ایران اشتباه بود یا نه پاسخ نداد؟ هر سه توله با نقص عضو به دنیا آمدند. پیروز با مشکلات متعدد گوارش، ریه، استخوان‌بندی و اسکلت تا ده ماه دوام آورد. او به یکی از شناخته‌شده‌ترین یوزهای ایران در میان افکارعمومی کشور تبدیل شد. دامپزشکان و کارشناسان علت مرگ او را نارسایی کلیه اعلام کردند. حسن اکبری هم به رسانه‌ها گفت که پیروز یک تکه پلاستیک را خورده است. آن زمان که فیروز و ایران به سوگ دو فرزند خود نشستند، این گمانه‌زنی به افکارعمومی رسید که سزارین شانس دوباره مادر شدن را برای همیشه از «ایران» گرفته است. این موضوع هم هرگز به صورت شفاف از سوی سازمان حفاظت محیط‌زیست اعلام نشد اما نمونه‌گیری خون، اسپرم و سونوگرافی آن دو، صاحب سه توله یوز نر شدند اما هر دو، ایران در مرکز تحقیقات و تکثیر یوزپلنگ آسیایی در ذخیره‌گاه زیستکره توران در شرق استان سمنان از وضعیت باروری نامناسب یوز نرو احتمال پایان بارداری ایران خبر می‌دهد. یوسف‌پور می‌گوید: «کیفیت اسپرم فیروز مطلوب نیست، شاید دلیل بی‌نتیجه ماندن جفتگیری ایران و فیروز وضعیت اسپرم فیروز باشد که کیفیت لازم برای تشکیل جنین را ندارد.»

تعداد کم نرها

پروژه تکثیر یوز برای ادامه مسیر نیاز به «یوز»

به سن استقلال رسیده‌اند اما هیچ اطلاعی از سرنوشته آنها بعد از استقلال در دست نیست.»

او دلیل این بی‌اطلاعی را فقدان امکانات پایش در بعضی ایستگاه‌های داند می‌گوید: «اگر بخواهیم مثل گذشته تنها به آنچه در طبیعت داریم، اکتفا کنیم ممکن است که یوز را در اینجا هم مثل زیستگاه‌های جنوبی در یزد و اصفهان از دست بدهیم. یعنی یوزها به شکلی که نمی‌دانیم، محو شوند. چون سالیان سال است که یوز در زیستگاه‌های جنوبی مشاهده نشده.»

به اعتقاد او در زیستگاه‌های جنوبی [براساس آنچه می‌دانیم] انقراض یوز اتفاق افتاده است.

مدیرکل حفاظت محیط‌زیست سمنان، این شرایط را مهم‌ترین دلیل برای رفتن به سمت انتخاب گونه فرامجمعی برای تکثیر در شرایط نیمه طبیعی (اسارت) می‌داند و می‌گوید: «وجود یوز پلنگ نر با کیفیت مطلوب اسپرم در سایت تکثیر ضرورت دارد.»

او اعتقاد دارد که اگر گونه نر وارد سایت نشود، پروژه تکثیر در شرایط نیمه طبیعی با شکست روبه‌رو می‌شود. یوسف‌پور می‌گوید: «شرایط توران، آذر و ابریشم هم به گونه‌ای نیست که بتوانند به طبیعت برگردند. بنابراین بخشی از سرمایه‌های ژنتیکی یوزپلنگ و تعداد محدودی هم که در اختیار داریم از دست خواهد رفت.»

یوسف‌پور روی موفقیت‌آمیز بودن تکثیر در اسارت در پارک ملی توران تأکید می‌کند و می‌گوید: «ایران و فیروز جفتگیری کردند، ایران آبستن شد و سه تا توله به دنیا آمد. بنابراین پروژه تا آنجا موفقیت‌آمیز بود، چون با همان تعداد کم یوزپلنگی که در اختیار داشتیم تولیدمثل موفقیت‌آمیز بود. بعد از آن اتفاقاتی افتاد که موضوع تکثیر در اسارت تحت شعاع قرار داد. یعنی این دوسالی که پروژه به نتیجه نرسیده، تحت تأثیر همین مسائل بود. بعضی از دوستان می‌گویند که پروژه تکثیر در اسارت شکست خورده است، در صورتی که راه، راه درستی بوده، مسیر درستی است. در خوشبینانه‌ترین حالت به نظر نمی‌رسد که تعداد یوزهای کشور بیشتر از ۳۰ فرد باشد. بنابراین شرایط بسیار بحرانی است و یکی از گزینه‌های روی میز طبیعتاً تکثیر در اسارت است.»

احتمال مخالفت کارشناسان

او روی نقطه حساسی انگشت می‌گذارد و پیش‌بینی می‌کند که انتشار آن ممکن است با واکنش‌های بسیاری از سوی کارشناسان حوزه محیط‌زیست و حیات وحش روبه‌رو شود. یوسف‌پور می‌گوید: «موضوعی که شاید خیلی‌ها از بیان آن واهمه دارند این است که ما باید به سمت ورود زیرگونه‌های دیگر یوزپلنگ از جمله یوزپلنگ آفریقایی برویم.» او می‌گوید: «رفتن به سمت گونه فراجمعی بجای است که کارشناسان زیادی روی آن حساسیت دارند، چون بحث اختلاف ژنتیکی وجود دارد و اینکه ما باید بتوانیم خلوص ژنتیکی را حفظ کنیم.» یوسف‌پور تأکید می‌کند: «وقت برای حفظ یوزپلنگ اندک است و دقایق برای تصمیم‌گیری مهم هستند. بنابراین باید تصمیم‌شجاعانه‌ای گرفته شود.»

تعطیلی ۱۲ پاسگاه محیط‌بانی در سمنان

یوسف‌پور برای آنکه شرح دهد زادآورترین زیستگاه یوزپلنگ ایرانی (پارک ملی توران)

۱۲ پاسگاه محیط‌بانی زادآورترین زیستگاه یوزپلنگ یعنی پارک ملی توران مدت‌هاست تعطیل است. این پارک یک میلیون و ۳۰۰ هزار هکتار (دومین ذخیره‌گاه زیست‌کره وسیع جهان) وسعت دارد و تنها توسط ۱۲ محیطبان می‌شود

با چه مشکلاتی دست و پنجه نرم می‌کند، کمبود نیروی انسانی را مثال می‌زند و از آن به عنوان یک فاجعه یاد می‌کند. او تأکید می‌کند: «اینکه می‌گوییم فاجعه، غلو و اغراق نمی‌کنم. واقعاً شرایط نامساعد است. چرا؟ چون همین الان دوازده پاسگاه محیط‌بانی در استان سمنان به خاطر کمبود نیرو تعطیل است.» او وسعت پارک ملی توران را یک میلیون و ۳۰۰ هزار هکتار (دومین ذخیره‌گاه زیست‌کره وسیع جهان) اعلام می‌کند که هر شبانه‌روز دوازده نفر از آن حفاظت می‌کنند و می‌گوید: «واقعاً قابل تصور نیست که بخواهیم چنین منطقه‌ای با این وسعت را با دوازده نفر پوشش دهیم.»

چالش‌شترها

یوسف‌پور تعداد بالای شتر را از جمله چالش‌های توران برمی‌شمرد و تعداد غیررسمی شترها را ۲۰ هزار فرد اعلام می‌کند. مدیرکل حفاظت محیط‌زیست سمنان روی پایش مستمر پارک ملی توران تأکید می‌کند و می‌گوید: «نیاز است که محیطبان‌ها به‌طور مداوم آنجا حضور داشته باشند تا اگر شتری وارد توران شد آن را از منطقه خارج کنند.» به گفته او شترها هم پوشش گیاهی منطقه را از بین می‌برند و منابع محدود آبی را استفاده می‌کنند. یوسف‌پور شترها را رقیب گونه‌های گیاه خوار منطقه که طعمه‌های یوزپلنگ (مثل اهو) هستند، معرفی می‌کند و حضور دام و سگ‌ها را یکی دیگر از چالش‌های جدی توران برمی‌شمرد. یوسف‌پور روی خرید سامانه‌های عرفی منطقه از دامداران تأکید می‌کند و می‌گوید: «خرید سامانه‌ها، کنترل سگ‌ها، بحث‌های فرهنگ‌سازی، معیشت مردم محلی، گسترش گردشگری پایدار، تقویت زیستگاه‌ها، مدیریت منابع آبی، حفظ پوشش گیاهی، آموزش جوامع محلی، تسهیل‌گری، و... نیاز به اعتبار مالی و نیرو دارد.»

خبر می‌دهد و روی لزوم ایمن‌سازی زیستگاه «خوش‌بیلاق» تأکید می‌کند. به گفته او، محیطبانان چندی پیش در این زیستگاه

یوزپلنگ دیده‌اند.

یوسف‌پور از ثبت حضور یوزپلنگ در استان گلستان خبر می‌دهد می‌گوید: «چالش‌های زیستگاه «خوش بیلاق» مدیریتی است و حفاظت از این زیستگاه و حفاظت‌گاه خصوصی یوزکنام نیاز به منابع مالی زیادی دارد.»

او روی تأمین طعمه یوزپلنگ از استان‌های همجوار که از نظر ژنتیکی با گیاه‌خواران توران نزدیک هستند، تأکید و همکاری استان‌های دیگر را مقدمه انجام این کار مهم می‌داند.

به اعتقاد مدیرکل سمنان، حل مسائل و چالش‌های توران نیازمند ورود جدی‌تر سازمان حفاظت محیط‌زیست است.

او بقای یوز را در گرو تأمین نیروی انسانی می‌داند و می‌گوید: «تمام دستگا‌ها از جمله مجلس شورای اسلامی، قوه قضائیه، مجموعه دولت‌اعم از وزارت راه و ترابری، وزارت نیرو، سازمان منابع طبیعی کشور، سازمان وزارت جهاد کشاورزی، سازمان امور عشایر، سازمان برنامه و بودجه کشور و سازمان اداری استخدامی باید برای کمک به یوز به میدان بیایند.»

محیط‌زیست دستگاه‌هدیه بگیر شد

یوسف‌پور روی جذب کمک‌های مردمی برای مدیریت زیستگاه یوز تأکید می‌کند و می‌گوید: «می‌دانید که سازمان حفاظت محیط‌زیست طبق قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت، از دریافت کمک‌ها و هدایای نقدی و غیرنقدی منع شده بود.

خوشبینانه‌تر در ضوابط اجرایی بودجه سال ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ این مانع برداشته شده و ما الان می‌توانیم در قالب کمک‌های نقدی از این ظرفیت استفاده کنیم. ما چند پیش‌در شورای برنامه‌ریزی استان صوب کردیم

توران و آذر

که بتوانیم از ظرفیت مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها و کمک خیرین به صورت مستقیم استفاده کنیم.»

یوسف‌پور به نقل از رئیس فرانکسیون محیط‌زیست مجلس می‌گوید که سمیه ربیعی هم چندی پیش اعلام کرد که محیط‌زیست جزو دستگاه‌های هدی به‌گیر شده است. یعنی براساس قانون می‌تواند هم هدایای نقدی دریافت کند و هم هدایای غیر نقدی. او یوسف‌پور وضعیت یوزپلنگ را اوتواژناسی می‌خواند و می‌گوید: «هر لحظه ممکن است که حضور یوزپلنگ در ایران به پایان برسد. بنابراین نیاز به یک اقدام فوری ملی دارد.»

و صادرات صنایع دستی اندیشیده شده است و خراسان رضوی پس از تهران بیشترین میزان صادرات صنایع دستی در کشور را برعهده دارد. همچنین ناهمانگی‌های موجود در قیمت‌گذاری سنگ‌های قیمتی در حال بررسی و حل شدن است. خراسان رضوی در خصوص سایر برنامه‌های جانبی نمایشگاه عنوان کرد: «در حاشیه نمایشگاه گردشگری، تقاضنامه‌ای با الیمیدرود زمینه‌مدان استان وبه‌عنوان یک اقدام اجتماعی امضا خواهد شد.»

توسعه گردشگری با فناوری‌های جدید

وی بیان کرد: «با هماهنگی اتاق بازرگانی، توسعه

او گفت: «به‌منظور برنامه‌ریزی دقیق‌تر برای جذب سرمایه‌گذاران، نشستی با حضور معاونان وزارت میراث فرهنگی از سراسر کشور برگزار خواهد شد برنامه‌های مدون در این حوزه ارائه و هماهنگ‌شد. به‌گفته موسوی، در حوزه بین‌المللی کشورهای افغانستان، عربستان، ترکمنستان، عمان، تاجیکستان و عراق برای شرکت در این برنامه اعلام‌آمادی کرده‌اند. در راستای جذب گردشگر خارجی نیز هماهنگی‌هایی برای برقراری پروازهای جدید از کشورهای همسایه به مشهد شامل پروازهایی از کراچی، لاهور و ازبکستان صورت گرفته است. موسوی گفت: «این رویداد نشان از پتانسیل بالای صنایع دستی خراسان رضوی در ثبات اقتصادی دارد. تدابیری برای آموزش هنرمندان

استان‌ها و شهرستان‌ها به همراه نمایش صنایع دستی و ارائه خدمات به گردشگران فراهم می‌کند.» موسوی ادامه داد: «در کنار نمایشگاه، نشست‌های آموزشی و جلساتی برای معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری در حوزه‌های مختلف از جمله ساخت هتل‌ها، هتل آپارتمان‌ها و سایر تأسیسات گردشگری در نظر گرفته شده است.»

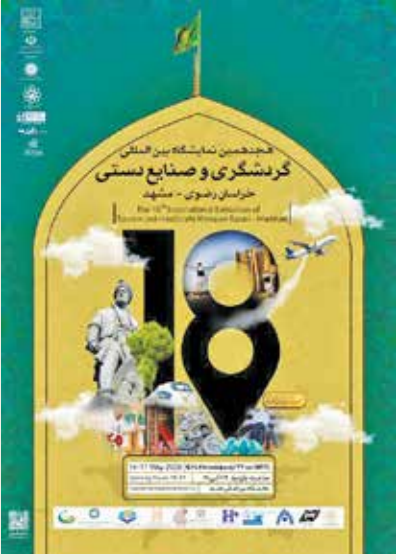
مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان رضوی با اشاره به ظرفیت‌های سرمایه‌گذاری در مشهد گفت: «در حال حاضر ۲۱۰ پروژه گردشگری با حجم سرمایه‌گذاری بالغ بر ۱۶۶ هزار میلیارد تومان در مشهد در حال اجراست که نشان‌دهنده ظرفیت بالای این شهر در جذب سرمایه است.»

حضور ۶ کشور منطقه در نمایشگاه گردشگری مشهد

نمایشگاهی بر محور سلامت و زیارت

هجدهمین نمایشگاه گردشگری مشهد با محورهای سلامت، زیارت و مسائل فرهنگی با حضور نمایندگان ۲۳ استان کشور آغاز شد. «سعید جواد موسوی» مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان رضوی این نمایشگاه را فرصتی بی‌ظنیر برای معرفی جاذبه‌های گردشگری و صنایع دستی اناست و گفت: «این نمایشگاه رویدادی بزرگ با محورهای سلامت، زیارت و مسائل فرهنگی با حضور نمایندگان از ۲۳ استان و ۲۴ شهرستان کشور در فضایی به وسعت ۱۲ هزار مترمربع برگزار می‌شود.»

موسوی این رویداد را حاصل همکاری گسترده با تشکل‌های صنفی دانست و افزود: «فرصتی بی‌ظنیر برای معرفی جاذبه‌های گردشگری، اماکن و تأسیسات

عکس نوشت

«رفوگری»؛ هنری رو به خاموشی

«حمید شریعتی»، «رفوگر» ۵۴ ساله، سال‌هاست که با هنر خود در بازار سنتی اراک، «سرای نوذری‌ها»، به ترمیم فرش‌های آسیب‌دیده مشغول است. این هنر را از پدرش آموخت و به همسرش «فاطمه رضایی» نیز یاد داد تا دوشادوش هم در مغازه کوچک‌شان کار کنند. «رفوگری» اگرچه هنری ارزشمند است، به همان میزان اما، سختی‌های زیادی دارد. نخستین‌های طولانی و کار ظریف با نخ و سوزن، آسیب‌جدی به پای «حمید» زده است. لحظه‌ای درد پا کلافه‌اش می‌کند و با تلخی می‌گوید: «پامو برای این کار دادم رفت. کار آنها فقط به مغازه ختم نمی‌شود؛ حتی در خانه نیز، رشته‌های نخ و قلاب‌های مخصوص همیشه در دستان‌شان است. از لحاظ اقتصادی هم، اوضاع خوب نیست؛ با افزایش تولید فرش‌های ماشینی، تقاضا برای رفوگری کاهش یافته است. کسی هم راه آنها را دنبال نکرده است؛ پنج فرزندشان مسیرهای متفاوتی برگزیده‌اند..

پل «ورسک» ۸۹ ساله شد

پل «ورسک» از بزرگ‌ترین پل‌های راه‌آهن سراسری ایران است که در ارتفاعات روستای ورسک در ۲۷ کیلومتری جنوب شهر پل سفید، در شهرستان سوادکوه در استان مازندران قرار دارد. پل ورسک راه‌آهن سراسری تهران، شمال را به هم متصل می‌کند و در ارتفاع ۱۱۰ متری (در حال حاضر به علت سیلاب‌های سال‌های گذشته سطح رودخانه زیر پل بالاترآمده و ارتفاع آن به حدود ۱۰۶ متری رسد) این پل از ته دره و با دهانه ۶۶ متری، با وسایلی ابتدایی ساخته شد. پل ورسک در مهرماه ۱۳۵۶ در فهرست آثار ملی کشور به ثبت رسیده که توسط شرکت دانمارکی «کمپاسکس» و با تضمین ۷۰ ساله احداث شده است.

